

L'ABADESSA DE VALLBONA, MARIA DE LLÚRIA MESTRA D'ESPERIT

Ens trobem davant la figura d'un «espiritual» completament desconegut, si fem excepció del sobri esment que, a instància nostra, li va dedicar Josep Vives al *Diccionario de Historia Eclesiástica de España*.¹ També nosaltres hem escrit l'article biogràfic de l'*Abaciologi de Vallbona* que ja és publicat, del qual agafem les dates bàsiques per a enquadrar la vida i la tasca d'aquesta monja extraordinària, que és l'exponent més notable que ha florit a l'escola ascètica vallbonina. A l'abaciologi esmentat ens concretem a presentar la semblança històrica de Maria de Llúria, sense a penes ficar-nos en l'estudi dels trets de la persona i en el contingut de la seva obra.

Heus ací, doncs, el tema de la nostra recerca.

1. ELS LLÚRIA

Dels descendents immediats de l'almirall Roger de Llúria, n'han tractat el franciscà pare Fullana² i l'arxiver Gutiérrez del Caño.³ També n'ha recollit moltes notícies —fruit d'unes sistemàtiques indagacions a l'Arxiu de la Corona d'Aragó i a tots els centres documentals de València— Lluís Cerveró i Gomis; però aquests investigadors no van més enllà del segle XIV, en què les persones i els testimoniatges relatius a aquesta família sembla que s'extingeixen, per tornar a rebrotar, anteposant el cognom «Roger» al de Llúria, a mitjan segle XVII, a les terres occidentals de Catalunya.

1 Madrid, C.S.I.C., 1972, II, p. 1.375. Així mateix Josep Massot li consagra un article al *Diccionari de la literatura catalana*, Barcelona: Ed. 62, 1979; p. 421.

2 FULLANA I MIRA, L., *La casa de Lauria en el reino de Valencia*, València: Edit «Edeta» (imp. Hijos de F. Vives), 1924, 104 pp.

3 GUTIERREZ DEL CAÑO, M., *Monografía histórica de la villa de Altea*, València: «La Voz de Valencia», 1920, pp. 42-43.

Les viles d'Anglesola, Belianes i Tàrrega s'atribueixen la possessió de dominis i casals pertanyents als Llúria. L'any 1598 trobem un Lluís Roger de Llúria administrant els béns de la comtessa de Prades al marquesat del Pallars.⁴ L'any 1612 Joan Roger de Llúria i de Sacirera, pare de l'abadessa Maria, és carlà de Granyena de Segarra i de Sidamon. El seu fill, Francesc Roger de Llúria i de Magarola, resideix a Granyena l'any 1676, quan la seva filla Raimunda es casa amb Francesc de Perellós. El fill de Francesc i gran patriota, Lluís Roger de Llúria i de Saportella, el 1691 és governador de la baronia de Vallbona i el 1714 mor en el setge de Barcelona, en un contraatac de les tropes catalanes al baluard de Santa Clara.⁵ El 1832, Maria de Lunes, vídua de Ferran Roger de Llúria, fa testament a Vilanova d'Orcau i deixa misses en sufragi de la seva ànima a la parròquia d'aquest poble i a la de Vilagrassa.⁶ Els Llúria que s'anteposen el cognom «Roger» sembla que són originaris de la branca de la Prenyanosa. La prelada de Vallbona és un dels pocs membres de la família que signa senzillament «Maria de Llúria», sense l'afegitó de «Roger».

El lema familiar que figura a la pedra tombal de Maria de Llúria —*Deo, regi et patrie servire*—, expressa segurament una actitud cavalleresca i militant, presa pels avantpassats, que pel costat polític fou rubricada amb sang per l'heroi Lluís Roger de Llúria, fidel a la Casa d'Àustria, i, pel costat religiós, per la seva tia Maria de Llúria, monja de Vallbona, amb una abnegació exemplaríssima.

2. LA PÀTRIA

Malgrat els nexes que els Llúria tenen amb l'occident català, és ben palès que l'abadessa Maria no neix a cap d'aquestes comarques, ni tampoc els seus pares hi tenen la casa pairal o la residència ordinària. Primerament ens ho diu el seu llenguatge, o sigui l'ús constant de les desinències en «a» que veiem en els escrits, impròpies d'aquella terra i, en segon lloc, el sentiment que té, quan és a Vallbona, de sentir-se exiliada, com veiem per una frase del *Directori espiritual* que diu així: «Miraume, Déu meu, ausenta de ma pàtria, de mos pares i de mos parents, com Abraham».⁷

4 COY I COTONAT, *Sort y comarca Noguera Pallaresa*, Barcelona: imp. Cunill, 1906, p. 572.

5 *Diccionari biogràfic*, Barcelona: Albertí Edit., 1970, pp. 138-139.

6 Notícia facilitada per Lluís Cerveró (16 maig 1964).

7 *Directori espiritual*, p. 37.

Aquest text ens ha de fer pensar molt, si tenim en compte, per una banda, que el va escriure —probablement— els darrers anys de la seva vida i, per altra, que havia ingressat al cenobi de Vallbona, com ella remarca, essent infant.⁸ Això és una prova més del caràcter extraordinàriament afectiu de l'abadessa Llúria i de la pervivència dels sentiments d'enyorança, no obstant la separació precoç dels pares, els molts anys transcorreguts, les dificultats de desplaçament a un cenobi aïllat i de rigorosa clausura papal, circumstàncies que impediien o dificultaven unes relacions familiars normals.

Ens inclinem a creure que, entre els llocs possibles que podien haver estat el bressol de Maria de Llúria, Barcelona és la que compta amb més probabilitats, per ser, segons sembla, la ciutat nadiua de la mare.

3. LA VIDA

Els pares de l'abadessa són Joan Roger de Llúria i de Sacirera i Isabel de Magarola i de Genovart, casats el 1612. Tenen, almenys, dos fills, Maria i Francesc. La noia degué néixer de 1630 a 1632 i ingressà a Vallbona com «escolana» de 1640 a 1642, o sigui dels deu als dotze anys (hi ha nenes que entren més jovenetes, fins i tot n'hem trobat de tres anys).⁹ Segons consta documentalment, vesteix l'hàbit el 2 de gener de 1646, o sigui dels catorze als setze anys, i professa de mans de l'abat de Poblet, Rafael Llobera, i de la prelada Leocàdia de Ricart i de Cardona el 29 d'octubre de 1648, això és, dels setze als divuit anys.

La carrera monàstica de Maria de Llúria és com segueix: el 29 de març de 1663 és sots-bossera; des de l'1 de juliol de 1664 fins a 1701 és bossera; el 22 de novembre de 1696 (?) al 2 de maig de 1698 és sots-priora i ensems continua essent bossera. És elegida abadessa i regeix el cenobi des del 10 d'abril al 14 de juny de 1701, data en què mor.

En resum direm que fou postulant de quatre a sis anys (de 1640 a 1642-1646); novícia dos anys (1646-1648); uns quinze anys simple monja (1648-1663); un any sots-bossera (1663); trenta-sis anys bossera (1664-1701); tres anys sots-priora (1696-1698), sense deixar de

8 Adreçant-se a la Verge diu: «Miraume, mare mia, en esta clausura tancada desde la mia infància, com vos en lo temple de Jerusalem» (Íd., p. 13).

9 PIQUER, J.J., *Les exploracions de la voluntat a Vallbona durant els segles XVII i XVIII*, a «Studia Monastica», Montserrat: Abadía, 1978; pp. 150-151.

ser bossera, i dos mesos i quatre dies abadessa. Hom calcula que mor entre els seixanta-nou i els setanta-un anys. Maria de Llúria presenta l'antítesi d'ésser una de les abadesses de pas més efímer i potser la que deixa una empremta més forta.

La seva exemplaritat com a bossera (1664-1701) és un cas únic en els annals del monestir; la fortalesa que mostra defensant-lo, durant el «plet de la paternitat», sostingut contra Poblet (1688-1695), i la serena dolcesa amb què desarma els contrincants o la finor d'esperit amb què, per tal motiu, alterna amb els millors juristes de Catalunya, és una herència que manté en tensió moltes generacions de monges. I no parlem del *Director*, que nodreix l'espiritualitat de dues abadesses que l'usufructuen —Caterina de Borràs i Mª Josepa de Moxó— i de gran nombre de religioses que el fan servir com a llibre de pregària.

No deixa d'estranyar-nos que una dona que porta l'administració tant temps, en una època de greus inquietuds i, per tant, que està acostumada a una feina absorbent, concreta i àrida, no perdés l'humanisme que durant la joventut havia adquirit a l'escola monàstica de Vallbona. Maria de Llúria és una d'aquestes rares persones que pertanyen a l'aristocràcia espiritual.

4. L'ÈPOCA

La disbaixa del barroc a Vallbona fou com un xarampió que va immunitzar les monges del rigorisme moral —exagerat— de tendència jansenista. Mentre els extremistes d'aquesta secta propugnen una observança austera, dominada per la contemplació de la misèria humana i els rigors divins, un despullament en el culte de tot el que pugui delectar els sentits i l'abstenció sistemàtica dels sagraments, per contra, a Vallbona, com en molts altres cenobis de la nostra terra, s'organitzen grans solemnitats religioses, amb sessions de música polifònica, orgue, poesia i oratòria —a l'estil de *Fray Gerundio*—, etc. No hi manquen les misses amb lluminàries, cants, flors i luxoses robes litúrgiques; comunions generals i processons amb la custòdia nova que acaba d'estrenar l'abadessa Dorotea de Ferrer; la inauguració d'un grandios «monument» i de quatre altars barrocs, la festa de Corpus, amb assistència dels batlles de la baronia, i la benedicció del pa dels pobres,¹⁰ tot això d'un matís notòriament eucarístic.

¹⁰ *Benedictio panis charitatis in Coena Domini*, extreta d'un col·lectari antic (vegeu F. Bergadà, *El Real Monasterio de Vallbona...*, Barcelona: Lib. F. Puig, 1928, pp. 56-57).

A causa de l'esperit de simplicitat del Císter, les monges de Vallbona, com les de Port-Royal, corrien el perill de caure, més que en la professió dels principis dogmàtics, en els austers costums jansenistes, els quals eren presentats —molt hàbilment— pels seus partidaris com un grau més elevat de perfecció que la pràctica de la pietat ordinària.

Perquè la confessió fos vàlida, els jansenistes exigien del penitent una contricció perfecta, altrament no se'ls podia absoldre: car ells defensaven que el dolor d'atrició no era suficient. Les monges de Port-Royal de París anaven a confessar-se amb angoixa i en sortien plenes d'escrúpols. Perquè, per por de no estar ben preparades, no s'atrevien a rebre l'absolució. Per a combregar se'ls exigia una integritat consumada i no tenir cap culpa venial. Posaven condicions difícils per rebre la penitència i l'eucaristia, i així convertiren les pràctiques religioses en una observança inhumana, entristida i pessimista. En realitat arribaren a defensar que l'abstenció dels sagraments és una virtut, si es fa amb el més gran respecte; el millor és estar-ne allunyat algun temps, per tal de purificar-se. Segons ells, el desig de rebre la comunió és més meritori que la comunió mateixa. Sota aquests principis, l'abadessa de Port-Royal de París, mare Angèlica Arnauld, no s'atrevia a combregar. Sostenien que el més alt cim de la virtut consisteix a viure apartats de l'eucaristia, però amb ardents desigs de rebre al Senyor. Amb aquest sofisme enganyós, els jansenistes allunyaren de l'Església molts fidels.¹¹

A Vallbona se situen a l'extrem oposat, però sense caure en un optimisme inconscient ni en un laxisme irresponsable, i quan es planteja arreu el problema de la comunió assídua, les nostres monges reben l'eucaristia cada vegada amb més freqüència. Si fem un examen històric de la situació fins arribar a aquest període, veurem que el Capítol de 1260 accepta que els cistercencs tinguin set comunions obligatòries l'any, però poden combregar més sovint si el visitador els ho autoritza. Les monges acostumaven a rebre l'eucaristia els diumenges i dies festius. Santa Matilde (+ 1298) i santa Gertrudis (+ 1302), que segueixen aquest règim —avançant-se uns segles a combatre la tendència jansenista—, exhorten a la comunió freqüent i a no privar-se'n per manca de devoció sensible o per un sentiment d'indignitat.¹² El Concili de Trento prescriu la comunió mensual a les

11 BRILLANT, M., *Eucaristia*, Buenos Aires: Desclée de Brouwer, 1949, pp. 180-190. - F.J. MONTALBAN, *Historia de la Iglesia: Edad Moderna*, Madrid: B.A.C., 1951, IV, pp. 200-287.

12 *Eucaristia* (Op. cit. nota 11, p. 175).

monges.¹³ L'any 1636 les religioses d'Alguaire «confessen i combreguen les tres Pasqües de l'any, lo dia de Sant Joan Baptiste y cada mes una vegada, com està exhortat en lo sagrat Concili de Trento». ¹⁴ Santa Margarida Maria (+ 1690), a més de les comunions de regla, arriba a aconseguir de combregar els primers divendres de mes. ¹⁵ Les dues darreres notes corresponen ja al període de Maria de Llúria que aquí examinem, la qual, en els seus escrits, mostra una fam immensa d'eucaristia (p. 15), combrega almenys mensualment (p. 16) i, a temporades, més sovint; és a dir, que sembla que com a mínim se situa entre la comunió mensual i setmanal. No combrega cada dia (p. 16).

Les cartes de visita de Vallbona ens donen algunes notícies concretes del tema de la comunió freqüent, a partir dels temps de la Llúria. La carta de visita de l'abat de Santes Creus, Benet Llorc i Montguió, accepta la confessió i comunió conventuals de les monges els primers diumenges de mes i la comunió freqüent i fins diària amb permís del confessor (1742). ¹⁶ El manuscrit del *Ritual de Vallbona* (de data incerta, però que sembla que hem de col·locar a principis del segle XVIII), diu que «los días de comunión general son todos (los) domingos, las fiestas de sermón, las de los apóstoles y las de los santos de la orden que son de dos misas». ¹⁷ La carta de visita del Vicari general de la Congregació, Rafael Torregrossa, abat de Valldigna, admet que combreguin «dos veces a la semana, (los) días de sermón y de indulgencia, dexando a la prudencia del P. Confessor la facultad de permitir mayor frecuencia de comuniones en tiempos de calamidad pública a toda la comunidad, incluidas las donadas» (1832). ¹⁸ La carta de visita del P. Jaume Cercós, monjo exclaustre de Poblet, per comissió del Vicari general Antoni Escofet, accedeix que combreguin els diumenges, els dies de sermó i d'indulgència, i deixa al P. Confessor la facultat de permetre una assiduitat major «a aquella o aquellas que den pruebas de mayor fervor» (1850), ¹⁹ qüestió difícil i delicada de determinar. El camí vers la comunió diària és ferm i segur, a despit de les alternatives contràries que intenten frenar-lo.

13 Íd., p. 182.

14 MIRET I SANS, J., *Notícia històrica del monestir d'Alguayre*, Barcelona: tip. L'Avenc, 1899, p. 46.

15 *Eucaristia* (Op. cit. nota 11, p. 188).

16 Cap. 2 (Arxiu de Vallbona).

17 *Ritual cisterciense para uso de las religiosas del real monasterio de Vallbona, traducido del Ritual francés*, p. 98 (Arxiu de Vallbona).

18 Cap. 1 (Arxiu de Vallbona).

19 Íd.

Sortosament, el jansenisme no tingué al nostre país conseqüències doctrinals, però entrà en els hàbits dels fidels i de la clerecia, sobretot en matèria de moral i sagraments. Les temences a confessar-se, els escrúpols infundats sobre qüestions rutinàries, el terror de tocar l'hòstia amb les dents o de mirar-la durant l'elevació i tota la casuística dels moralistes sobre quan és lícita la comunió dels casats que fan ús del matrimoni,²⁰ què són si no reminiscències jansenistes que penetraren a l'interior de la catolicitat?

El cas és que Maria de Llúria està tan lluny de les manifestacions ostentoses i exultants de la seva pròpia comunitat, com del pessimisme cruel dels jansenistes, que estableix que totes les criatures són causa de seducció. Encara que ella es desplega en plena època del barroquisme decadent, els seus escrits no cauen en l'afectació, ni en l'ús de metàfores rebuscades i sintaxis extravagants, com veiem per les «letrillas» que les monges de Vallbona interpreten en llurs «funcions de saló»²¹ i pels epitafis²² abacials d'aquest període, que són un model de complexitat i confusió. El seny natural que posseïa aquesta dona la va lliurar dels extremismes de mal gust.

5. EL LLIBRE

El *Directori espiritual* inèdit, que aquí donem a conèixer, és extret del *Llibre de dona Maria de Llúria*,²³ guardat a l'arxiu del cenobi. Aquesta mena de volum o d'opuscle el tenien totes les monges ben ordenades. El de la interessada, a la pàgina 1 de l'original manuscrit,

20 Vegeu, per exemple, les obres de MELCHOR DE LOS REYES, *Prudencia de confesores en orden a la comunió quotidiana*, Cadis: imp. Vicente Alvarez, 1630, 126 pp. i J.B. SICARDO, *Breve resumen de la disposición, reverencia y pureza con que deven llegar los fieles a recibir el Santísimo Sacramento del altar*, Alcalá: imp. Nicolás Xamares, 1673, 175 pp. A més, consulteu (Sant Pius X), *Sacra Tridentina Synodus*. Decr. S. C. Conc. 20 desembre 1905. *Sobre la comunió frecuente y cotidiana* (Colección de encíclicas y documentos pontificios, Madrid: Publicaciones de la Junta Nacional de Acción Católica Española, 1962, II, pp. 1.579-1.581).

21 Sobre l'ambient cultural del cenobi, vegeu els nostres estudis *El Dr. Vicenç Garcia i fra Josep de Barberà...*, a «Santes Creus», 1970, IV, núm. 32, pp. 122-128, i *Les dames de Vallbona*, a «Boletín Arqueológico», 1971-1972, fascs. 113-120, pp. 379-383. A més, podeu consultar a l'*Abaciologi de Vallbona* que hem publicat, la prelatura d'Agnes de Cortit, on donem compte d'una col·lecció de «villancicos» vallbonins.

22 Vegeu els curiosos epitafis de les lloses tombals de Dorotea de Ferrer (+ 1626), Maria de Borrell (+ 1701), Maria de Llúria (+ 1701) i Anna Maria de Castellví (+ 1711), totes les quals estan al cor de l'església. La darrera inscripció és la més artificiosa de totes.

conté el nom de la propietària, adornat amb una orla artística, pintada a l'aquarel·la, que culmina amb un casc decantat cap a la dreta que porta tres plomes per cimera, com a signe de la seva condició nobiliària. No hi ha l'escut d'armes.

A la pàgina 3 admirem una orla finament dibuixada a la ploma, a dues tintes, amb la inscripció que segueix: «En lo present llibre se trobaran totes mes obligacions y lo descàrrech delles».

La pàgina 5 conté una altra orla, semblant a l'anterior, i la llegenda que seguidament transcrivim: «Yo doña Maria de Llúria prenguí lo àbit en la Real Casa de Nostra Senyora de Vallbona en lo any de 1646 a 2 de gener y fiu professia a 29 de octubre de 1648 de mans del Ill.º Sr. Don Rafael Llobera, abat de Poblet, y de dona Leocàdia de Ricart abadessa».

A la pàgina 6 trobem una inicial il·luminada a diverses tintes i amb el text que segueix: «Lo dia quem dediqué ab libre voluntat a mon espòs Christo, renunciant lo món per son divino amor, li prometí ab vot solemne guardar castedat, pobresa y obediència per ell a ma superior Dona Leocàdia de Ricart y Cardona y a ses succesores y espero per este acte alcançar la divina promesa conforme aquelles paraules: *Qui reliquerit domum,*» etc.

»El lo mateix dia entrí en obligació de dir quiscun any deu psalteris per consuetut de nostre Sagrat Orde, y així en les pàgines següents estaran les anyades, les que tindran + estaran pagades, les demás no.»

»Si quant moriré falta alguna que pagar, suplico humilment me la fassan pagar, perquè ma ànima no patesca en Purgatori».

Queda clar que cada monja havia de resar, privadament, tots els anys, deu salteris i ja és sabut que cada salteri està compost de cent-cinquanta salms.

A la pàgina 7, sota el títol d'«Añades de Psalteris», hi ha la relació dels anys que Maria de Llúria va preveure que podia viure, a partir de la vestició, o sigui de 1648 a 1726, que són setanta-vuit anys. Si hi afegim els quinze anys que havia fet, aproximadament, la data de vestir l'hàbit, acceptant aquest supòsit, hauria viscut en total uns noranta-tres anys, en lloc dels setanta que en realitat va viure. Realment, el càlcul que va fer la Llúria, essent novícia, sobre les seves

23 (LLÚRIA, MARIA DE), *Llibre de dona...* Ms. del segle XVII, 7 ff. en blanc + 248 pp. + 5 ff. en blanc, 148 x 112 mm. (De la p. 11 a la p. 58 conté l'autògraf del Directori espiritual.) Relligadura en pell marró fosc, del segle XVIII. Ferros daurats als plans, estil «ventall», amb una orla. Ferros daurats i tres nervis al lloç. Cantells daurats.

possibilitats de viure o de resar els deu salteris anyals, fou bastant optimista. És estrany que la Llúria, sempre tan acurada, no posés els senyals de les anyades acomplertes, des de la vestició a la mort (1648-1701), fora que les monges successores les haguessin esborrat, per tal d'aprofitar el calendari, o que el compte de les anyades fos a l'altre *Directori*. El calendari de les «Anyades de psalteris» va ésser utilitzat per altres monges i així trobem dues sèries de senyals fets per religioses que no hem pogut identificar: l'un va de 1680 a 1726, o sigui que comprèn quaranta-sis anys, i l'altre abraça de 1765 a 1793, això és, un període de vint-i-vuit anys.

A la pàgina 8 hi ha uns adorns cal·ligràfics i el text que transcrivim: «En les pàgines següents se trobaran escrites les religioses y altres persones regulars que Nostre Senyor se servirà portarsen de esta vida a la eterna: advertint que les que tindran + estaran pagades²⁴ y les demás no. Suplico humilment que si quant moriré se trobarà alguna que no tinga + fassen cumplir aquella obligació, perquè ma ànima no estiga purgant lo descuyt desta vida en l'altra».

Cal fer notar que aquí foren arrancades les sis planes originals de la Llúria —d'un interès incalculable— que contenien els noms de les religioses difuntes, des de 1648 a 1701. Al seu lloc hi ha la llista, sense a penes cap data, de les que moriren en temps de Mª Josepa de Moxó (pp. 9-10). A la pàgina 11 comença l'autògraf del *Directori espiritual*, que acaba a la pàgina 58. I, per últim, a la pàgina 85 hi ha el text de la Carta d'Esclavitut, en llengua castellana, que porta data del 29 d'octubre de 1648, que és el mateix dia de la professió. Tots els textos fins ara transcrits, segons deduïm per l'estil, foren redactats per la nostra biografiada. Tenim el dubte de si la cal·ligrafia de les pàgines ornamentades és obra també de la Llúria o les va decorar algun il·luminador d'ofici. En conjunt, la part miniada a l'estil dels còdexs antics té un mèrit extraordinari.

Quan l'abadessa Llúria mor, el llibre passa a mans de la seva parenta Caterina de Borràs i de Carbonell, que és abadessa de 1747 a 1748, i d'aquesta va a parar a Mª Josepa de Moxó i de Francolí, que ocupa la prelacia de 1807 a 1811; tant l'una com l'altra enganxen paperets sobre els llocs on consten les dades personals de la Llúria, per posar-hi les seves. Després d'un primer examen, vàrem pensar que el llibre era originàriament de la Borràs i que després se l'havia apro-

24 Segons el *Ritual de Vallbona* (op. cit. nota 17, p. 306), quan moria una monja, les que restaven havien de resar per ella un salteri complet: les germanes converses que sabien llegir, cinquanta vegades el salm *Miserere mei* (salm 50) i les que no en sabien, cent-cinquanta parenostres.

piat la Moxó; no hi havia cap indici que fos de la Llúria, fins que, havent arrancat amb cura els papers postissos, descobrirem que la veritable autora del manuscrit era Maria de Llúria, abadessa de la qual es tenien aleshores ben escasses notícies, per haver regit el cenobi unes setmanes tan sols. La Moxó fou la que arrencà les sis pàgines del necrologi i la que omplí els quadernets blancs del llibre amb oracions copiades dels devocionaris de l'època (pp. 58-248, amb alguns fulls deixats en blanc). Ni l'una ni l'altra de les dues manipuladores —per no dir falsificadores, puix que s'atribuïren allò que no era seu— hi afegí res d'original.

6. EL DIRECTORI

Un problema previ que se'ns planteja és de saber quin era el caràcter de l'altre *Director* —el que s'ha perdut— i quin ha de considerar-se primer i principal. Per una part, les indicacions biogràfiques i ascètiques de les pàgines preliminars del llibre semblen indicar que, cronològicament, el que subsisteix és el primer, puix que no fóra lògic que les notícies personals de referència haguessin d'estar duplicades.

Per altra banda, el *Director* subsistent fa l'efecte que és truncat, si tenim en compte el gran nombre de pàgines que la Llúria deixà en blanc²⁵ i la coincidència que les dues darreres glosses (pp. 55-58) facin menció a les darreries de la vida terrena. La ronda de la mort —ben manifesta— dels dos darrers capítols ens fa pensar que l'autora no hagués tingut un pressentiment del seu traspàs, poc abans de morir i, per tant, ens referma en la idea que el present *Director* fou interromput per Maria de Llúria a causa del seu trànsit.²⁶

També cal tenir en compte que Maria de Llúria escrivia tan sols per a ella i que si nosaltres assumim la responsabilitat de descloure delicadament aquests papers íntims, no és pas per a profanar-los, sinó per raó del bé que n'esperem.

²⁵ Noranta-sis pàgines en blanc sobre un total de cent cinquanta-quatre.

²⁶ El fet que el *Director* estigui truncat pot obeir a moltes altres causes, per exemple, a l'elecció abacial de Maria de Llúria, a una malaltia anterior al plebiscit, etc. Allò que sembla probable és que el *Director* fou escrit abans que ascendís al càrrec de prelada, puix que, quan al·ludeix les monges, sempre els diu «germanes», mai «filles»; en tal cas no podia haver estat truncat per la mort, perquè ella morí essent abadessa. Brindem la possibilitat que el *Director* sigui sencer i que les suposicions que acabem de formular siguin gratuïtes.

El *Directorí* conté tot un seguit de col·loquis, en els quals l'ànima que els incorpora a la seva vida troba la consolació espiritual. Maria de Llúria es valia d'aquest sistema per tal de fomentar la seva unió habitual amb Déu i el perfeccionament de totes les virtuts.

Que ningú busqui en aquestes pàgines una estructura doctrinal, malgrat que, amb paraula senzilla, Maria de Llúria digui sovint coses grans. Tampoc no s'hi troben pensaments profunds, sinó pregàries vives que surten del cor, pregàries de simplicitat, de despullament, de puresa, pregàries ardides, amassades amb esperit d'amor.

En realitat, el *Directorí espiritual* és un recull pràctic d'oració afectiva, on predominen els sentiments i els actes de la voluntat, per tal d'expressar l'amor a Déu i el desig de la seva glòria. De l'escola barroca Maria de Llúria ha après l'aire popular acolorit i, sobretot, l'exuberància i l'embadaliment passional que tenen totes les seves pregàries.

L'autora s'allibera del sentiment de culpabilitat, no pas per mitjà de penitències corporals, que gairebé li repugnen, sinó a través del cilici interior, del sofriment espiritual, de l'amor i la pregària. Tampoc no és addicta als estats i fenòmens místics. La seva espiritualitat és planera, afectiva i oberta: assequible a totes les ànimes.

7. EL TEXT

Maria de Llúria es manifesta, a través de glosses lliures, sense un pla vistent preconcebut, però en el fons del fons, més enllà de l'espai i el temps, operen els principis d'una lògica que neix de la vida interior i, encara que no ho sembli, unes línies essencials i prèvies existeixen.

A la primera glossa l'autora insisteix en la necessitat que tenim de lliurar-nos «moltes vegades al dia» a la contemplació i assenyala com a matèria el pessebre de l'infant Jesús i la passió i mort de Crist (p. 12), dos temes que haurien plagut molt a sant Bernat. Com a mètode de pregària proposa, pràcticament, la manera de meditar el parenostre (pp. 53-54), fent una reflexió sobre les paraules clau, que cal passar «dels llavis al cor». La meditació de la frase «fàcias vostra voluntat», la porta a exercitar-se «en la total desnudez y deixament» de si mateixa. Les referències al camí del Calvari (pp. 25-26, 29, 34) i a la redempció (pp. 45-46) abunden en el manuscrit. Maria de Llúria proposa, abans que tot, el tema de l'oració, perquè sap que sens ella no és possible que prosperi la vida cristiana més elemental.

Segueix després amb les devocions de la seva preferència, que són la Verge Maria i el Santíssim Sagrament: A la primera li demana la gràcia de perseverar en la vocació, es llança als seus braços «ab lo més tierno y amorós llançament que púguia una filla llançarse als brassos de la sua mare» (p. 12), la considera corredeptora —«per vos encontrà tot lo món redempció»— i, finalment fa una comparança entre els progressos de la Verge en el temple i els d'ella reclusa en el claustre de Vallbona (pp. 12-14). Referent a l'eucaristia, està impressionada per les irreverències que es cometen arreu i vol reparar-les, els dies de comunió, fent tres profundes reverències fins a besar a terra (p. 16). Considera a Jesús com el gran intercessor: «Què fa en vostra dreta mon Senyor Jesu-Christ, sino inundarme de gràcias y beneficios?» (p.12). Després se li adreça dient: «... Te obriré mon cor a força de affectes los més purs y ardents...» (p. 15).

A continuació proposa uns exercicis sobre els vots religiosos, amb un pròleg (pp. 16-19), un comentari dedicat a la pobresa (pp. 19-21), tres acotacions sobre la castedat (pp. 21-25) i altres tres relatives a l'obediència (pp. 25-29). La pobresa monàstica comprèn la renúncia als béns i al dret de propietat. D'aquestes pàgines es dedueix que aquella època les monges de Vallbona encara viuen en règim de propietat particular (p. 20)²⁷ i practiquen tots els anys el desapropi²⁸ dels objectes d'ús. L'abadessa Llúria diu que repartirà les coses sobrees, que li permet tenir el costumari del cenobi, entre les monges més necessitades (p. 20), perquè «és un fantasma contrari a la divina lley, voler ser pobre sense practicar la pobresa» (p. 21). Com un grau superior de la pobresa, l'autora propugna la pràctica del despreniment de les criatures i de la voluntat pròpia, la nuesa, l'abnegació i l'amor sofrent (pp. 49-53). «Tinga sempre present —l'ànima— que no consisteix la perfecció en la consolació, sino en la pureza del amor, y que per ésta, més conduheix la aflicció que la consolació» (p. 52).

La castedat abraça tres punts: les excel·lències (pp. 21-23), la manera com se guarda (pp. 23-24) i l'ús dels sentits (pp. 24-25). Maria de Llúria considera que el cor és el centre de la virginitat (p. 23) i, amb gran delicadesa i sentit poètic, aplica a aquesta virtut, que cal guardar amb mirament, els epítets més bells del Càntic dels Càntics.

²⁷ La vida comuna antiga fou reimplantada per l'abadessa Lluïsa de Dalmau l'any 1825.

²⁸ PIQUER, J.J., *Els monestirs cistercencs de dones de la Corona d'Aragó al segle XIX: Reformes de signe positiu...*, Poblet: «Miscellanea Populetana», 1966, pp. 529-530 i 586-587.

Acaba relatant quina és la seva conducta en el locutori: «En lo locutor faré que (mos ulls) estigan baxos y modestos, sense afectació. Mos oídos no se inclinaran a conversació que no pertànyia al or puríssim de la santedat; entonces los obriré ab gust... y me disgustará tot lo demés» (pp. 24-25).

A l'obediència també li consagra tres notes: El proemi (pp. 25-27), l'obediència religiosa (pp. 27-28) i l'obediència voluntària (pp. 28-29). En la primera ens presenta el prototipus de submissió de Jesús en el camí del Calvari (pp. 25-26); en la segona, ens parla de la docilitat que reclama l'estat religiós —«si obehesch ab amor, ab dulçura, ab prontitut y afabilitat... entonces, mon Jesus, començaré a seguir los exemples de vostra obediència: obediència perfectíssima y corresponent a la que demana mon estat» (p. 27)—, i en la tercera diu que es proposa obeir fins i tot aquelles persones, les germanes monges, que no tenen autoritat per manar-la o per exigir-li els seus serveis. Aquesta darrera forma d'obediència voluntària, per amor, és un dels graus supremes de la caritat (pp. 28-29).

Vénen després els capítols dedicats a la mansuetud i a la humilitat de cor (pp. 29-31), als mitjans per a obtenir la perfecta placidesa (pp. 31-34) i els comentaris sobre la humilitat de Jesucrist (pp. 33-36) i l'amor a la humilitat (p. 35). La idea principal que l'autora remarca és que en la humilitat i la mansuetud es comprenen totes les virtuts (pp. 30-31) i que la humilitat és el fonament de la santedat (p. 35). Per practicar la pobresa i la humilitat es proposa servir les germanes malaltes (p. 21). Considera la humilitat en el model de la infància de Jesús (p. 34), com a guardadora de la pau del cor i de l'esperit (p. 36), i de la simplicitat i senzillesa religioses (pp. 47-49). Com ja hem dit abans, Maria de Llúria propugna la renúncia de l'amor propi (que és el principal obstacle de l'amor a Déu i al pròxim), per la destrucció de la voluntat personal (pp. 42-44) i per l'absència de totes les consolacions espirituals (pp. 49-53). No es cansa de remarcar que la perfecció està en les adversitats (pp. 51-53).

Després de comentar els efectes de la fe —«Oh legislador supremo, que aveu vinculat la perfecció en lo mèrit de la fee» (p. 37-38)—, el pensament central de Maria de Llúria versa sobre l'amor de Déu: un amor viu, sorgit de la fe i una manera de lliurar-se a Déu sense cap mena de reserva. «... Lo amor és fort com la mort, perquè arrabata ab sa forsa a todas las potèncias de la ànima y las té com a mortas a tots los gustos y apetits del món» (pp. 39-40). Més endavant afegeix: «... Desitjo amarvos, no per la suavitat y dulçura inefable de vostre amor, sinó únicament per la sua perfecció...» (p. 41).

Amb una valentia esbalaïdora encara recalca: «Aniquilau ab seque-dats mon esperit, negaume todas las suavitats y contentos, descarregau sobre de mi la tormenta de tots los mals y afliccions, ab tal que jo no déixia de amarvos, pues sols lo amarvos me basta» (pp. 41-42). Tot aquest apartat és una pregària afectiva plena d'embadaliment, de vehemència i de fervor. Acte seguit entra en el capítol assignat a l'«amor dels pròxims», que l'autora considera com una virtut teològica, perquè cal estimar-los en Déu i per Déu, i perquè, junt amb l'amor de Déu, constitueix l'essència de la perfecció: «Vostra divina lley, Déu meu, me mana que àmia als pròxims com a mi mateix, però la perfecció del estat (religiós), demana que los àmia més que a mi mateixa» (pp. 44-47).

En les dues darreres glosses sentim les ressonàncies de la mort, o millor dit, de l'entrada triomfal a la glòria. Amb aquest propòsit Maria de Llúria rememora la paràbola de les verges prudentes, que surten a l'encontre del Senyor «ab la llàntia ardent y provehida del oli de las bonas obras», mentre que, amb continus transports d'amor exclama: «Veniu, Senyor, y no tardeu» (pp. 54-57). L'última nota està consagrada a la pràctica de l'exercici mensual de la mort (pp. 57-58).

8. EL LLENGUATGE

Pel sol fet que una dona escrigui i que, en un segle de tanta decadència de la llengua nostrada, ho faci en català, és digne de la més gran simpatia i elogi.

No hem pretès fer un estudi lingüístic del *Directori espiritual*, sinó transcriure'l de la manera més senzilla i fidel, respectant fins i tot les paraules aglutinades. Hem conservat, igualment, les vacil·lacions existents entre les desinències en «a», del català oriental, i les desinències en «e», pròpies de l'occident de Catalunya. A la prosa de Maria de Llúria abunden més que res les primeres.

(Imaginem que, quan les «escolanes» entraven d'infants, el llenguatge parlat del cenobi de Vallbona devia pertànyer a una gerga monacal molt uniformada i característica. Actualment les postulants ingressen adultes i cada una conserva el deix de la parla de la seva contrada.)

Al segle XVII encara la llengua i la cultura de les monges són les que els proporciona el monestir; no podem pensar que les nenes que entren als tres i quatre anys conservin res dels pares llevat de l'herència.

La influència del castellà és molt forta i es produeix l'anomalia d'escriure i parlar un català força correcte sintàcticament, amb no poques paraules castellanes intercalades.

Per tractar-se de pregàries petitòries i afectives, abunden molt les interjeccions i les repeticions reiterades.

Prescindim de les cites implícites i explícites de la Sagrada Escriptura, per ésser molt abundoses i, de més a més, prou conegudes.

Els signes de puntuació són arbitràriament col·locats.

El *Directorí* és un fruit del fenomen cultural de Vallbona, que encara no coneixem prou, de l'expressió de la pietat i els costums de les monges i del caràcter sorprenent de Maria de Llúria, en la qual contrasten, amb la mateixa força, l'energia i la tendresa.

* * *

A partir de la pàgina 58 del manuscrit original, comença la còpia d'oracions i exercicis piadosos feta per Mª Josepa de Moxó. La major part no són originals. La seva temàtica ens indica quines eren les devocions de preferència, a Vallbona, a principis del segle XIX, donat que l'expressada monja fou abadessa quatre anys i una de les persones més influents del capítol claustral. La major part de les pregàries transcrites giren en torn de la confessió i la comunió. El centre de la vida de pietat de les monges és l'eucaristia, però mentre les oracions de Maria de Llúria són plenes de confiança i de serenor, aquestes discorren sota l'amenaça constant de la condemnaió eterna. Encara que siguin monges els subjectes que pregunten, amb una humilitat exagerada es consideren vils pecadores. Passen la major part de la vida a desagraviar Déu d'unes faltes que elles prou saben que mai no han comès. Com a mostra d'aquestes desmesures donem a conèixer el fragment d'un acte de contricció:

«Aquí tenéis, clementísimo Jesús... la más vil de vuestras criaturas, la pecadora más infame... No tengo con que pagaros sino con lágrimas, llorando amargamente... Oh si mis ojos se convirtiesen en dos rios y mi caveza en tantas fuentes de lágrimas quantos son los cabellos que en ella tengo para llorar de día y de noche las muchas y graves ofensas que hice contra vos! Estoy sumamente pesarosa y arrepentida... Pero si aun así que-reys que os pague, no sólo con lágrimas sino también con tormentos, vengan en hora buena sobre mi dolores y enfermedades, afrentas, pobreza y todas las demás calamidades y tormen-

tos temporales que fueren necesarios para pagaros cabalmente, con tal que me libréys de los eternos. Venga en buen hora, ahora sobre mí la misma muerte aquí a vuestros pies de puro dolor y contricción..., rómpase en el pecho este corazón, arráncanse de la cara estos ojos, enmudescan en la boca esta lengua, ensordescan estos oídos, queden tullidos estos pies y estas manos, sean cruelmente atormentados todos los miembros de este mi cuerpo, que fueron instrumento de las ofensas que os hice y acave del todo aquí mi vida de puro dolor y sentimiento... Nunca más, Dios mío, nunca más, antes quiero perder la vida, la salud, la onrra, la hacienda y la casa que volver a ser traydora a un Dios tan amoroso...» (pp. 98-100).

(Les darreres línies semblen escrites expressament per a l'abadessa Moxó, qui morí exiliada a Vilanova i la Geltrú, víctima d'un càncer de pit que la féu sofrir un horror.)

Entre els temes que tenen prioritat, cal col·locar els «novíssims» i, sobretot, la meditació de la mort, el judici i l'infern. El pessimisme en què viuen alguns esperits els fa oblidar la glòria.

L'apèndix que comentem està integrat per trenta-cinc peces, entre les quals cal esmentar un formulari de renovació de vots, dues meditacions de tema eucarístic (cada una composta de dues parts), sis pregàries relacionades amb la comunió, set actes de contricció i divuit oracions diverses. Entre les pàgines 223-228 hi ha uns *Documentos de la vida espiritual compuestos por San Bernardo*, traduïts per un monjo anònim de l'orde. Un estudi aprofundit ens donaria a conèixer aspectes nous. Per manca d'espai i de temps, no ens podem allargar transcrivint la llista.

La pàgina 85 conté la *Carta d'Esclavitud*, mitjançant la qual, el dia que professà (28 octubre 1648) Maria de Llúria es vengué «por esclava perpetua a la Virgen María... con donación pura, libre y perfecta» de la seva persona y béns. La pietosa fórmula té reminiscències medievals i és com una ficció de l'antiga servitud. Es tracta de l'acte total de consagració a Maria, segons el model del beat Lluís Grignon de Montfort.²⁹ L'esmentada plana està guarnida amb una orla a dues tintes, semblant a les anteriors (Apèndix II).

²⁹ TANQUEREY, AD. *Compendio de Teología Ascética y Mística*, Desclée et Cie, 1930, pp. 121-125.

Làmina 1
Enquadernació del llibre de Maria de Llúria, d'estil plateresc.

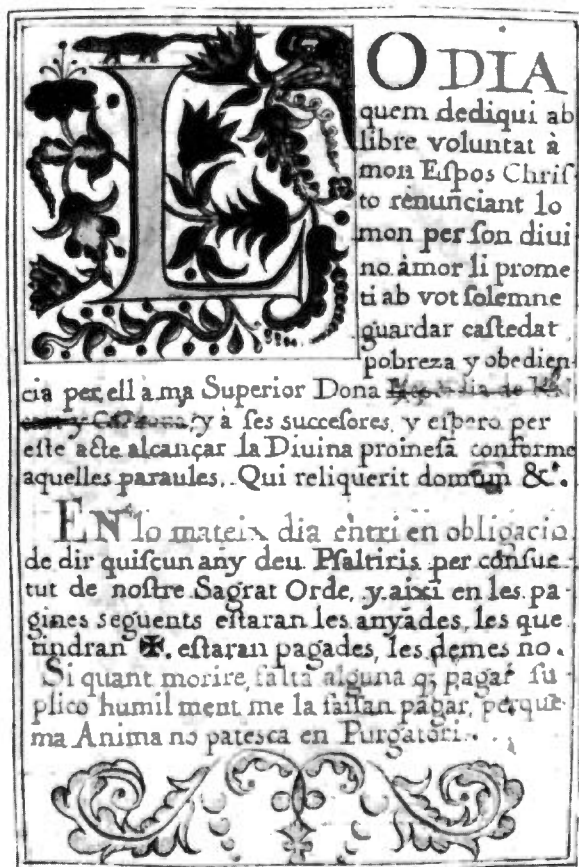
n-
olt
a
es
-
en
i
po-
re
de
els
a
cō-
re
sa
ls
ols
ut-
!
te.
idol
ser
stall
as
to
ndi.
i ser

xa à la vigilància è industria Et on. ²³
ayudado.

Com se guarda la perfecta integri-
tat, y Castedat.

O Sant Deu, com dech vetllar
per la guarda de vostre Paradís! cō
dech sempre tenir tencadas las portas
de mon Cor, Centro dela flor dela Vir-
ginitat, Ramallet de vostres delicias.
Vos mateix ensenyau lo que dech fer.
Ab mi parlau mon Deu, quant diheu
que vostra Esposa, te sas mans, que
destilan mirra, que vos llavis, son dos
cintos de rubí encarnat, que vos ulls,
son ulls del Paloma, que de sas orellas
penyan madeixas de or, que son nas
esta entre los Cedros del Libano. **O**
Jesus, ó dulcissim Espós meu, que
tan casto, y tan modest, y per açò ma-
teix, que tan provocatiu de vostre cas-
tíssim amor, de aquest atarrió de vos-
tra Esposa! **O** si aixís sabés atarriar-
me, y ferir vostre delicat amor. Totmō
si es agradaros, en lo que puch agradaros
mes. Prendré à eix fi las instruccions

Làmina 2
Autògraf pertanyent al Directori espiritual

Làmina 3

Pàgina il·luminada del *Director*, que és una de les darreres manifestacions de l'*Scriptorium* vallboní.

Làmina 4

Pedra tombal, situada al cor de l'església, on reposen les despulles de l'abadessa de Llúria.

Per últim, a la pàgina 88 hi ha una fórmula de renovació de vots, feta a nom de Mª Josepa de Moxó, el manuscrit de la qual ens ha permès identificar els autògrafs d'aquesta monja (Apèndix III).

JOSEP JOAN PIQUER I JOVER

APÈNDIX I

DIRECTORI ESPIRITUAL

*Apartaments del esperit per
algunes vegades al dia*

/pàg. 11/

Com, Senyor, me olvidaré de vós, quant vós se recordeu sempre de mi? Com nos¹ miraré, Déu de la mia ànima, tenint vós sempre posats y fixats vostres ulls sobre de mi? Com no pensaré en vós, pensant vós tant ab mi? Què feu vós y què fas jo? Jo tant ocupada en las cosas del món, que no penso en vós, y vós tant ocupat en pensar ab mi, com si en tot lo món no hi hagués cosa alguna digna de vostre pensament.

O noble y generós cor de mon Déu! Un esperit de plom arrebataria vostra generositat: y que la mia ànima àgia de quedar immoble y apagada ab la terra! No, Déu meu, allargaume vostra mà y me alçaré, obriu mos ulls y vós miraré, illuminau mon enteniment y no me saciaré de pensar ab vós.

Moltas vegadas al dia me reculliré, avivaré vostra */pàg. 12/* presència, de que està ple tot lo món, y me retiraré quant al pesebre a veurer la pobresa y llàgrimas de vostre etern fill, quant al calvari a veurer lo trist espectàculo y a oir los grans sospirs de un Déu moribundo, quant al cel a considerar que fa en vostra dreta mon Senyor Jesu-Christ, si no inundarme de gràcias y beneficis, y preparar-me de tots modos lo lloch de mon etern descans.

*Devoció a la Verge santíssima, pera
perseverar en la gràcia de la vocació*

Desde ara, Verge santíssima, gloriosíssima mare de mon senyor Jesu-Christ, me entrego tota a vós: a vostres maternals braços me tiro ab lo més tierno y amorós llançament que púguia una filla llançar-se als brassos de la sua mare. Per vós encontra consol la ànima afligida, remissió la culpada, llibertat la esclava, esperança la desesperada: y per vós encontrà tot lo món redempció. Fora de vós nada espero, poderosíssima mare mia, pero afiansada ab estas entranyas */pàg. 13/* de etern amor ho espero tot: escut de la mia protecció, refugi de mon esperit, salut de la mia ànima, defensaume sempre, conso-laume y salvaume.

Miraume, mare mia, en esta clausura tancada desde la mia infància, com vós en lo temple de Jerusalem, allí ab lo candor de vostra santetat, allí ab la

1 «Nos», contracció de «no us».

hermosura de vosstras virtuts, allí ab un de vostres cabells feríreu los ulls y tot lo cor de vostre celestial espòs: però fins ara, què he fet jo en lo temple de ma religió? Què he fet, mare mia, sino provocar tot lo zel de mon sagrat espòs? Què aguera estat de mi si vós no me aguesseu patrocinada? Si vós no me aguesseu vetllat quant jo dormia? Vos alàbian per vostra bondat las criaturas de tota la redundés de la terra. Allargaume la mà, mare mia, que jo la pendré pera seguirvos per los camins que vullau portarme y que jo segueasca. Feu que en avant persevere sempre en ma vocació. Guardau esta ànima de que vos fas senyora. Guardau la flor de est cos, que a vostre exemple he pre /pàg. 14/ sentat a mon Déu. No permatau, reyna de las verges, que jamay arríbia a marchitarlo lo vent del menor pensament feo, abominable; per aqueix fi acudiré a vós, dia y nit, resant com està en lo altre *Directorí*² cada dia una salve y una avemaria, plegadas las mans en lo cor.

Verge santíssima, mare del amor més pur, sagrat orient de la més casta virginitat, no me negau vostra protecció, ab ella confio donar compliment a las mias resolucions; tots los dias acudiré al trono de vostra misericòrdia a implorar vostra assistència y protecció. En las festas de vostres misteres me prepararé ab particular devoció, pera celebrarlos ab lo major contento del esperit, com a filla amatíssima de una mare de tanta benignitat.

*Devoció y affecte al santíssim
Sagrament*

Donaume, o Déu meu, un ardentíssim /pàg. 15/ amor pera lo santíssim Sagrament de vostre fill. Inspiraume affectes de una veneració profundíssima: com una candela encesa, que se va dirretint en lo ardor de las suas llamas, voldria que estigués sempre mon esperit en presència de mon Jesús sacramentat. Ahont estau foch de amor que vos busco y no vos encontro? Ahont estàis sino en lo mateix cor de mon Déu sacramentat? Aquí te buscaré en avant: aquí te encontraré, pa dels àngels! O menjar divino! O venerable sagrament de mon Déu! No entraré més a la iglesia, no me acercaré més a la presència, que no te adòria ab tot lo rendiment de mon esperit. Com si en lo punt te avia de rebrer, te obriré mon cor a força de affectes los més purs y ardents que púguia ab lo auxili de la divina gràcia.

No men aniré de la iglesia, o mon Jesús, que no vos demània primer vostra benedició. Sentiré summament lo deixarvos, però procuraré anarmen tan plena de vós, que consistesca lo deixar-vos en dulcíssims actes de vostre amor. Ah Jesús! que tan /pàg. 16/ me atravessan las irreverencias,³ ara que

2 Heus ací el testimoniatge de l'existència d'un primer volum del *Directorí espirital*, que és perdut.

3 Al·ludeix a les profanacions eucarístiques portades a cap per les tropes castellanes i franceses durant la Guerra dels Segadors (1640-1652). L'1 de desembre de 1640 es publica a Barcelona un paper que comença *Senyor Déu meu Jesuchrist...*, i es refereix als sacrilegis comesos pels «tercios» comanats per Leonard Moles i Juan de Arce, els quals cremaren el Santíssim a Riudarenes i varen incendiar les esglésies de Montiró, Palautordera i Santa Coloma de Farners, entre altres (E. Moliné i Brasés, *Dels dies en que foren publicats alguns follets de la Guerra dels Segadors*, a «Revista de Literatura Catalana», Barcelona, 1907, núm. 10, pp. 310-311). Vegeu també F. Soldevila, *Història de Catalunya*, Barcelona: Alpha, 1962, III, pp. 1.007-1.012.

per tot lo món se han fet (especialment las mias) al agosto Sagrament de vostre admirable cos. Dignauvos, per vostre amor, rebre en alguna recompensa de tans agravis, tres profundas adoracions, que fins a besar la terra proposo fer tots los dias de comunió.⁴ La primera per las irreverencias que aveu rebut de todas las criaturas del món. La segona, per las que aveu rebut de la mia familia secular y religiosa. Y la tercera per las que aveu rebut de mi indignitat e ingrata pecadora.

*Exercici sobre los
vots religiosos*

Entra ara, ànima mia, en judici de indulgència ab Déu, pera que en lo dia de la sua vinguda no éntria ell ab tu en judici de justícia. Recúllias alguna vegada interiorment a considerar la paraula que /pàg. 17/ li donà en lo dia de sa professió, y aveurer com complex ab ella. Aténgua a lo que li prometé en força de la sua vocació y com complex ab fidelitat. Recòrdias que en lo sant altar, invocant per testimonis a tots los sants del cel (que tan respectable y solemne acto!), li sacrificà los bens, lo cor, la ànima y todas la(s) facultats; prometent viurer en perpètua negació de si mateixa y servirlo ab lo esperit de una perpètua pobresa, castedat y obediència.⁵

O gran y acceptable sacrifici, que té penetrat fins lo trono del mateix Déu, ab la suavitat de son incens! Que agrahiment no os donarà, o sant Déu meu, per averme donat esta deliberació que tan vos agrada, oy⁶ tan vos compleix?

Si per vostra gràcia so fiel a ma vocació, què aureu fet de mi sino un àngel del cel plantat en lo món? O dignitat sens igual! O alta y sublime perfecció la del estat religiós! Com a pit obert te abrassarian las gens, si coneguessen quant e/pàg. 18/namorós és a Déu! Però vós, Senyor, per vostres inescrutables secrets deixau escondits als savis y prudents estos misteris de vostra sabiduria y los descubriu y revelau a uns esperits petits e ignorants, y lo que més me asombra, a uns esperits pecadors com és lo meu.

No pot lo món, cegat en lo esperit de sa ilució, penetrar los arcanos de esta celestial filosofia. Però, què major riquesa, Senyor, que viurer dels tressors de vostra extrema pobresa? Què major dignitat del cos y del esperit, que elevarse sobre si mateixa y ferse semblant, en la terra, ab los més purs esperits del cel?, y ab vós mateix, que sou la mateixa pobresa y la mateixa perfecció? Què llibertat més preciosa que la que naix de una perfeta resignació, de una humil obediència y de un generós rendiment? Esta és la llibertat que produeix la pau del esperit y lo sossiego de la ànima, y que és pròpia dels fills de Déu. La llibertat del món, què fa sino perturbar lo esperit, inquitar la /pàg. 19/ ànima y fer, finalment, als fills del món fills de Satanàs.

O món perdut, com te coneix ara per tos mals! Benaventurat lo dia que te dexí, mil vegadas benaventurat sia lo dia en que abraçí o vos abrassan⁷ ton

4 Fa referència als dies de comunió general que aquella època s'observaven a Vallbona, segons hom pot veure en el text de la introducció, núm. 4.

5 Fa esment de les obligacions contretes per causa dels vots religiosos.

6 La interjecció «oi» té un sentit afirmatiu i aquí pot ésser un equivalent de «i» o de «també».

7 Expressió reiterativa de rara sintaxi.

esperit, santíssima religió de mon Déu. De ton esperit vull viurer, que no és altre que lo esperit de vida de mon Senyor Jesu-Christ, lo més pobre de tot lo món, lo més pur y lo més obedient.

*Pobresa, són amor y lo modo
de exercitarla*

Pensant, mon Déu, en la pobresa en què visquéreu y moríreu, li tindrè sempre un amor gran y la guardaré en mon esperit, com una bona porció de vostres tresors. Quant me fàltia lo necessari, no aniré desmasiadament solícita per encontrarlo; diré ab mi mateixa: tu ets pobre per elecció y per la voluntat de Déu, que per voler fer-te semblant a si mateix, te empenyà a un estat de pobresa, pues que major desorde que /pàg. 20/ afligirte de una pobresa tan honrada, que major desorde de ambisió que voler unir la honra de la pobresa ab las comoditats de una vida regalada. A les hores, Déu meu, posaré mos ulls sobre lo arbre de la santa creu y veuré si falta lo necessari al més honrat dels hòmens; y ab so me consolaré: me gloriaré de la mia pobresa ab un cor suau y alegre, fentme lo càrrech que he encontrat lo tresor que avia perdut. Quant la regla de ma religió me permètia tenir per la descència, lo abandonaré tot pera socórrer a las necessitats de mas germanas religiosas.

O Senyor meu! Si aixís sabés jo ferme pobre, que de riquesas no alcançaria en vostre regne pera gosar de ellas per tota una eternitat! Vós, o sant Déu, consagràreu per vostras obras y paraulas la verdadera pobresa dient: Pobre era y me aveu socorregut, despullat y me aveu vestit, malalt y me aveu visitat; veniu benehits de mon Pare a la possessió del etern regne. Estas paraulas seran ma continua /pàg. 21/ lliçó, de ellas apendré que és un fantasma contrari a la divina lley, voler ser pobre sens practicar la pobresa: pues també la practicaré, Senyor, visitant a mas germanas malaltas, manifestantlos tots los senyals del més tierno amor y servintlos ab tot lo rendiment, que serveix un pobre a son amo y, Senyor, ni me causaran fàstich sos mals, ni rubor algú los serveis més mecànichs. Concideraré que vós mateix sou lo necessitat y lo malalt y esta concideració me bastarà pera vèncer tots los impediments y judicarme per demasiadament feliz de poder exercitar semblants ministeris.

Excelèncias de la castedat

Que tan hermosa sia la castedat, que tan agradable a Déu no te lo persuadirias jamai, ànima mia, fins que te vègias ab lo premi que per sa guarda te donarà lo Senyor. /pàg. 22/ Sant Pau la anomena santedat, insinuante que qui la possaheix té molt adelantat en lo camí del cel. És la més bella flor de la primavera de las virtuts, quals fruits són fruits de honor y honestidad. Tan gran és lo amor que li té Déu, que volent habitar entre los fills dels homens, no pogué ni volgué nàixer sinó de mare verge: una aurora pura avia de portar, forçós, lo resplandent sol dels cels.

O celestial azucena en cuya comparació totas las flors són immundícia y totas las llums sombra! Què no daria per no perdre-rtre, riquesa dels àngels, tresor incomparable dels cels! Quant agradable, quant dols i suau és ton olor a Déu, hermosíssima flor dels camps del paradís!, ab quin cuydado no he de

tractarte pera que no te marchítian los sols del mitg dia! Me recordaré que per ser més delicada que lo mateix cristall, que sens arribarlo a tocar ab las mans queda maculat del aliento més sutil. Te plantà Déu en un jardí tancat per totas parts, qual cultiu deixà [pàg. 23] a la vigilància e indústria de ton cuydado.

*Com se guarda la perfeta
integritat y castedat*

O sant Déu, com dech vetllar per la guarda de vostre paradís! Com dech sempre tenir tencadas las portas de mon cor, centro de la flor de la virginitat, ramallet de vostras delícias! Vós mateix ensenyau lo que dech fer. Ab mi parlau mon Déu, quant diheu que vostra esposa té sas mans que destilan mirra, que sos llavis són dos cintos de rubí encarnat, que sos ulls són ulls de paloma, que de sas orellas penjan madeixas de or, que son nas està entre los cedros del Líbano. O Jesús, oh dulcíssim espòs meu, que tan casto y tan modest, y per açó mateix, que tan provocatiu de vostre castíssim amor, de aquest atavio de vostra esposa! O, si aixís sabés ataviarme y ferir vostre delicat amor! Tot mon fi és agradaros en lo que puch agradarvos més. Pendré a eix fi las instruccions [pàg. 24] de vostras paraulas, las conservaré en mon cor. Pendré per ellas ordre a mons sentits y me prepararé com desitja vostre amor.

*Ús dels sentits, segons
los camins del Esperit Sant*

Las mias mans, espòs de la mia ànima, destilaran mirra de mortificació; las estendré sobre aqueix cos de pecats, peraque sia lo esclau del Esperit y, ambdós a uns, los esclaus de vostra adorable lley. Mos llavis vos seran com dos cintos de encès rubí, per la vergonya de las paraulas parlarà la puresa del cor. Mos ulls seran limpios com de paloma, la necessitat y decència los permetrà fer son ofici en lo món; per lo demés los tindré sempre posats y fixats sobre vostre amor.

En lo locutor faré que estigan baxos y modestos, sense afectació. Mos oïdos no se inclinaran a conversació que no pertànyia al or puríssim de la santedat; entonces los obriré ab gust [pàg. 25]; de altra manera, si la necessitat me obliga, me convertiré a vós, peraque me parleu al cor y me disgustarà tot lo demés. Mon nas estarà entre los cedros del Líbano, arbre alt e incorruptible. Despreciau, Déu meu, lo curiós olor dels encants y suavitats del món y me atraurà lo olor suavíssim que espargeix la flor de la elevada e immaculada perfecció.

Obediència

Com coneixeria, Jesús meu, lo excelent mèrit de la obediència, si vós per vostra bondat no me lo haguésseu⁸ ab totas las obras de vostra vida? Què fou vostra vida, o rey de la glòria, sino un continuu rendiment y obediència? — estranya obediència de Cristo preferida a sa vida— estranya obediència. Si

8 Sembla que hi manca l'adjectiu «descobert» o un altre igual.

concedero finalment qui vos mana y lo que se vos mana. Què és lo que se os mana, honorador dels àngels i senyor dels cels, sino que passeu per lo més desonrat dels hòmens, que os carregau la creu, /pàg. 26/ y que dexau la vida en aqueix patíbulo de ignomínia? Què cosa més estranya: y vós ab lo cor molt alegre, molt dols i molt benigne, esteneu los braços sobre la creu y aneu a morir en ella: pesant més en la balansa de vostres judicis, lo mèrit de la obediència que lo esperit de tan preciosa vida.

Qui os mana tal crueltat, dulcíssim Jesús meu? Qui sino un home de la terra, un home venut a la ambició, un jutge vil, que publica a un mateix temps vostra innocència y decreta vostra condemnació, o sentència ignominiosa de mort de creu? Ab tot, com si lo manament fos lo més recte y just, y lo jutge de divina autoritat, vós obehiu ab la major submissió. O expectàculo de obediència digne, no dels ulls profans del món, sinó de la expectació del Pare etern! O Déu meu, com vostra mort acusa a la mia vida y vostra obediència a la mia altivés y supèrbia. No entenia com una ànima grossera, que avia de viurer baix la regla de la obediència y no tenia altre llum de aqueix sol de claredat; però vós ara, mestra de eterna sabiduria, dissipau las tenebras de ma ignorància /pàg. 27/ y me ensenyeu en vostras obras la perfecció de la més santa obediència.

*Obediència perfeta y religiosa,
qual deu ser?*

Si obehesch a mos superiors, què practico sino cumplir ab la lley que me obliga? Lo mateix fan las criaturas y homens de totas las nacions, cada un ab sos superiors: però si obehesch ab amor, ab dulçura, ab prontitut y afabilitat, aixís en lo que me agrada, com en lo que me disgusta, tan si me manan justament com injustament (mentres no sia contra la santetat de vostra lley), o per passió, entonces, mon Jesús, començaré a seguir los exemples de vostra obediència: obediència perfectíssima y corresponent a la que demana mon estat. Aixís per vostre amor ho proposo y resolch fer. Però, Déu meu, quant repúgnia aqueix amor propi, origen de tot mal y enemich jurat de tota ingrata subgecció.

Veniu vós, a les hores, dueño y senyor /pàg. 28/ de la mia ànima, y confoneume ab la autoritat de vostras paraulas, dientme: Ah filla, que la mia obediència fou obediència de mort, la més afrontosa y la més injusta: y la mia mort fou mort de obediència, la menos deguda y la més benigna, la més dolça, la més suau y la més pronta.

Obediència voluntària

També resolch, Senyor, obehir no sols a mos superiors, com me mana la lley y ab las qualitats de una perfeta obediència, com me ensenya vostre exemple, sino també subjectarme, com si fossen mos superiors, als que no aveu confiat la autoritat de manarme. Mas germanas religiosas las respectaré a totas com a mares: en ningun assunto porfiaré ab ellas, mon judici cedirà a sa opinió, sas disposicions las respectaré y las posaré en obra, com si fossen manaments de vostra lley, estaré subjecta a totas, com si totas tinguessen autòritat de manarme. No encontraran resistència /pàg. 29/ en mon esperit, sino

quant, de no encontrarla (no permetau en nosaltres estos lances, Déu de la pau) aguessen de patir los interessos de vostra honra y glòria.⁹

*Mansuetut y humilitat
de cor*

Déu, Déu meu! Miraume desde aquest trono de la creu, desde esta càtedra de vostra sabiduria eterna, ensenyau a tots los fills dels hòmens: y que llàstima que esta desventurada filla de Adam, àgia sempre de quedar sentada en las tenebras y sombras de sa ignorància y locura. Donaume forsa, Senyor, vós que alçau als caiguts y me alçaré; donaume velocitat y corraré, donaume alas y volaré a lo alt de esta creu. Desde allí vos ohiré, soberano mestra de la mia ànima: allí me adornaré de vostra celestial doctrina; allí ohiré vostras paraulas, paraulas de vida eterna: allí introduhiré, allí imprimiré en mon cor aqueix pregó de santedat, que ix de /pàg. 30/ vostres descolorits llavis y va a rasonar per tots los àngulos de la terra. (Apreneu de mi, nos insinuau, que so manso y humil de cor.) O cor de mon Jesús, lo més benigne, lo més dols, lo més humil de tots los cors! O cor de mon Déu, lo més manso que la mateixa mansuetut, més tierno que la mateixa ternura, més benigne que la mateixa benignitat, més dols que la mateixa dulçura, més suau que la mateixa suavitat, més rendit que lo mateix rendiment, més humiliat y més humil que la humiliat mateixa!

Per vostra mateixa mansuetut y humilitat, dignauvos Senyor atraurer a aquest cor de ferro ab lo imant de vostre terníssim cor; tocaule ab la punta de vostre cor y lo dexareu mudat en un cor manso, benigne y humil. Déixat ànima mia persuadir de esta instrucció de ton Déu: Déu de mansuetut, Déu de humilitat. No te fa memòria de altrás /pàg. 31/ virtuts, perquè en ellas se comprenen totas; estas són lo origen y perfecció de totas. Com fora de las extremitats del món, no hi ha més que caminar, però dins de ellas estan continguts tots los espais; aixis mateix no hi ha que aspirar més allà de la mansuetut y de la humilitat, en quals àmbits estan vinculadas totas las demés virtuts. Com estarà la charitat, que és lo compliment de tota lley, en un cor de asperesa y de inquietut? Com tindrà lloch la negació de si mateixa en un cor de supèrbia? Vesteixte de ànimo, triunfa de tu mateix, esperit de mon cor, sias benigne, sias humil y auràs après tota la sabiduria de Déu y te auràs format a la medida del cor de ton Salvador.

*Medis per alcançar
la perfeta mansuetut*

Son sagrat espòs li ensenya los més poderosos medis pera la pràctica de tan altas virtuts, si li diuhen paraulas de contimèlia,¹⁰ si la carregan /pàg. 32/ de oprobis, si li fan los majors agravis, si la persegueixen ab las majors injú-

9 Aquesta frase podria fer menció —discretament— del «plet de la paternitat», del qual l'abadessa Llúria fou una de les protagonistes primordials, o de tots aquells casos en que hom ha d'oposar-se, a consciència, a autoritats o superiors que volen imposar manaments arbitraris.

10 «Paraulas de contimèlia» o, millor dit, de contumèlia, equival a «paraules ofensives».

rias, nada pèrdia de la sua serenitat, nada de la sua dolçura: no se entristesca, no se enfàdia, no proròmpia en paraulas arrogants y picants, no dònia la menor senyal de indignació (si alguna vegada, lo que Déu no permètia per sa bondat, li succehís o succehesca¹¹ lo indignarse o averse indignat contra alguna persona), procuríria luego adornar lo seu cor de la més dolça apacibilitat, exercitant algun acte de suavitat y de mansuetut contra aquella mateixa persona contra qui se agués enfadat, fentse lo càrrech y considerant que la esposa del Senyor, no sols ha de tenir la mel en la llengua, sinó també baix de ella, és a saber, en lo pit; que és dirli: esperit de la mia ànima, que totas las suas paraulas, totas las suas obras y totas las suas intencions deuen ser un panal de dolçura.

Que tan poderós medi, pera mantenir lo regne /pàg. 33/ de la charitat ab lo pròxim y disposarse pera alcançar lo regne del amor de Déu! Tan dols vull que sias, cor meu, que encaraque advertescas moltes faltas tuas comesas, contra ton amabilíssim Déu, no per açò deus indignarte, ni enfadarte. Què faràs si te dexes vèncer de la perturbació? Lo que fes o fàssia,¹² encara que sia bo, com a menos libre serà menos meritori. Entonces, com lo Pare celestial que la castiga, perquè la ama, castíguias y reprénguias a ti mateixa ab amor y mansuetut, y no ab enfado ni indignació. Sosséguia la sua aflicció com assossegava la sua lo penitent rey David, dient a la sua ànima: perquè estàs trista, ànima mia, y perquè me perturbas? Espera en Déu, perquè encara lo alabaré com a la salut de la mia cara y mon Déu.

Humilitat de Déu

O Senyor meu, lo més humil de tots los senyors, que tan vos enamora /pàg. 34/ la humilitat, que de sa baxesa voleu que prengan aire y realce totas las accions de vostra vida. Podíau Senyor nàixer més humil de lo que nasquéreu en Betlem y en la establia? Podíeu humiliarvos més, que passar per pecador subjectantvos a la lley del pecat, qual era la de la Circumcisió? Peraque sino pera humiliarvos més y més, dexàreu la pàtria y sen anàreu a Egipte com a reo de mort perseguit? Perquè no prenguéreu altres companys que uns humils pescadors? Perquè menjàreu ab los publicans? Perquè tractàreu ab los pecadors? Perquè rebéreu en vostra companyia a las donas públicas arrepenchidas de sa publicitat? Perquè, finalment, vos deixàreu clavar en una creu? Perquè moríreu ab una mort tan infame, sino pera dirme que tan vos agrada y tan pot ab vós la verdadera humilitat.

O soberano /pàg. 35/ mestre dels humils, qual esteria a les hores vostre cor, quan aixís vos anagàveu en los abismes de la humilitat! Qui fos tan feliz y ditxosa que se deixàs penetrar de estos exemples.

Amor a la humilitat

No me negueu, Senyor, vostra gràcia y quedarà humiliat mon cor. No hi ha sant que possehesca vostre regne, per altre medi que lo de la humilitat. O

11 Igual que la nota 7.

12 Íd.

humilitat, quan poderosa eres! En lo món possas per locura¹³ y tota la sabiduria de mon Déu. Lo món fuig de tu com de un mal pestilent y contagiós, però jo te seguiré y faré de tu la perla de mon cor. Aixís o resolch amb la gràcia de mon Déu.

*Com se alcança la humilitat
interior y exterior*

De aquí al devant¹⁴ posaré tot mon /pàg. 36/ cuydado en abatrer y trepitjar la supèrbia, ab pensaments de la mia misèria, ab paraulas y obras humils. Me recordaré que he renunciat al món y no me dexaré vèncer de cosa alguna del món. Què dóna lo món sino calumnias, desprecis y abatiment? Però jo, Déu meu, procuraré guardar, ab la humilitat, la pau del cor y de mon esperit, despreciant o no fent cas de las calúmnia y desprecis y abatiments. Qui me desprecihi no farà sino lo que jo meresch: y en lloch de despreciarlo, me esforçaré en amarlo més y en tractarlo ab major suavitat y dulçura. Pensaré, Senyor, que vós sou mon espòs crucificat, que vós humiliàreu fins a la ignominiosa mort de creu, sens altra queixa que lo més dols patir; y que no seria sino lo afront de son espòs la bona religiosa y esposa de Jesucrist que volgués caminar per altre camí.

*/pàg. 37/ Effectes admirables
de la fee*

Lo just, Senyor, viu de la fee. Cregué Abraham en vostra paraula y se li imputà la fee en justícia. Lo fill del centurió y la filla de la cananea curan de repenta per la fe de sos pares. Al mateix temps que creu lo bon lladre que sou lo rey de la glòria, reb en promesa la glòria del paradís. Per la fee triunfaren los sants del món, subjectaren los imperis, feren obras de justícia y arribaren a la consecució de las eternas promesas. O legislador supremo, que auèu vinculat tota la perfecció en lo mèrit de la fee.

Miraume, Déu meu, ausenta de ma pàtria, de mos pares y de mos parents, com Abraham. Miraume circuïda de mil enfermedats que ocasionan a ma ànima las inclinacions a las cosas del món. Miraume en un estat que me obliga a triunfar del món, a vèncer lo amor propi, a fer obras de perfecció y justícia. Però què faré Senyor si no /pàg. 38/ tinch aquella fee viva, obradora de tantas gràcias y maravellas? Demanaume, diheu y rebreu. O generositat immensa de mon Déu!

Fe del Santíssim Sagrament y de la presència de Déu. Pues yo, Senyor, vos demano esta fee ferma, esta fee viva, esta fee que nos manifesta los tressors ocults de vostre poder. Lo augment de la fee serà de aquí al devant mon exercici continuu. Avivaré singularment la fee del Santíssim Sagrament de

13 Passatge quelcom obscur. Es podria llegir «en lo món passas per locura», o bé «la humilitat fou posada en lo món per locura» i com a signe de «la sabiduria de Déu», o bé «en lo món la humilitat és tinguda per locura». Amb tot, creiem que manquen algunes paraules de la segona part de la frase.

14 «Devant», usat en el català antic en lloc de «endavant».

vostre Fill y la de vostra presència sempre y en tot lloch. Iluminaume, Senyor, seguiu-me sempre y no me deixau jamai. En qualsevol lloch que me encóntria, diga sempre mon cor, aquí està, aquí està mon Déu.

Amor de Déu

Senyor dels cels, rey de glòria, Déu de immensa bondat, com no queda /pàg. 39/ la mia ànima en desmay de dulcíssim amor, sol en pensar que vos pot y deu amar, pare dels homens, senyor dels àngels, governador del món y hermosura dels cels: amor de Déu, o dolça paraula, que dexo tan suau tens, que tan dulcíficos los llavis y la llengua de qui te pronuncia! Y què serà si passas fins a lo més íntim del cor, que és ton propi centro?

O dixós cor, qualsevol que estiga ple del amor de Déu, que tan ardent y llagat deu estar inflammat ab aqueix foch del Esperit Sant! O ardor divino, que matas al fret de la tibiesa! O amor divino que apagas al foch de las passions! O llagas de eterna salut, que sou la única y general medicina de tots los mals! Però, ay de mi!, ay de mi!, Déu de mon amor, que poch vos he amat, que poch he aprofitat en esta divina caritat, de la qual viuen, creman y se abrasan vostres serafins: no vos canseu, Senyor, de dirme que lo amor és fort com la mort, perquè arrabata ab sa força a totes /pàg. 40/ las potèncias de la ànima y las té com a mortas a tots los gustos y apetits del món. Vostres apòstols y vostre mateix fill, mon estimadíssim salvador, me estan dient que és vostre amor lo primer y principal precepte, y lo cumpliment de tota la lley. Si os amo, o santo Déu, compliré ab tota la lley y venceré a tots mos enemichs (o dols modo de vèncer, que ni costa la vida ni una sola gota de sanch) y triunfaré de totes las tentacions.

Si os amo, Senyor, de tot cor, quedarà la mia ànima transformada, unida ab vós. O amor divino! O excellent caritat!, quant rica és qui te poseheix, quant pobre qui no te logra, quant ignorant qui no te coneix, quant mala e indigna qui no te busca, quant sàbia qui por tu camina, quant feliz qui te encontra: tanca las portas, cor meu, tancalas a totes las cosas del món, busca per las angústias lo amor de Déu; mira que sa medida és no tenirla y sa perfecció consisteix en no tenir terme, pues hix de tos /pàg. 41/ temors y aprehencions, cor meu, dilàtat y estente en inmens, converteixte tot en portas y finestras, peraque éntria per totes parts y ómplia tots tus vacuos lo Esperit del divino amor.

O sant Déu! O espòs dulcíssim de qui vos ama! Qui si no vós pot ferme tan feliz, que ja no respíria la mia ànima altre aliento que lo de vostre amor? Ah Senyor!, si quantas vegadas palpita mon cor, tantas donàs feridas la mia ànima ab estos golpes, amor de Déu, amor de Déu, com me desvatllaria pera amaros perfetament y com desmayaria mil vegadas de la dulçura de vostre amor! O dols desmai de las ànimas santas! O suavíssim y deliciosíssim repòs de qui arriba a enamorar-se de la divina bondat! Però vós, Déu meu, que no santificau al home sens lo home, voleu que allàrguia la mà y me encénguia en desitgs de rebre aquest do de amor.

O Déu meu, quant desitjo amaros: no per la suavitat y dulçura inefable de vostre amor, sinó únicament per la sua perfecció. Aniquilau ab /pàg. 42/ sequegats mon esperit, negaume totes las suavitats y contentos, descarregau sobre de mi la tormenta de tots los mals y afliccions, ab tal que jo no déixia de amaros, pues sols lo amaros me basta: y bastarà pera contentarme y lo-

grar todas las suavitats, todas las dulçuras, tots los con(ten)tos y todas (las) consolacions y todas las delícias. Vedaume si voleu (cúmplias sempre vostra santíssima voluntat) lo gustar de la fruita de qualsevol arbre del paradís, però no, no Déu meu, no me priveu de vostra bondat, de aqueix arbre de vida, deixaume allargar la mà, deixaume a totes hores menjar de sos fruits, deixaume sempre y a tots temps saciar de las dulçuras de vostre amor.

*Amor propi quant
danyós*

Amor propi, que ab lo nom sol causas horror a qui te coneix; tu ets lo fecundo manancial de todas /pàg. 43/ las aguas turbias de la mia ànima, tu ets lo major impediment, tu ets lo enemich jurat del amor de Déu.

Exercicis per alcançar la perfecció del amor de Déu: Fins ara te has alçat contra de mi y me as subjectat als desordes de ta lley, mes en avant, ab la gràcia divina, jo me alçaré contra tu y te subjectaré a la santedat y perfecció de la llei de Déu. Jo te perseguiré mortalment y ab lo poder de la divina gràcia. Jo te purificaré y te mortificaré quant púguia. Ajudaume, Déu meu, peraque reduhesca a son fi y practíquia esta santa resolució que me inspirau.

Feu que me exercítia ab freqüència, y si pogués ser sempre, en actes de vostre dulcíssim amor: y aixís quedarà destruït tot lo poder de mon propri amor. Tinga en nada todas las honras y alabanzas humanas, todas las comonitats y cosas de queix món miserable, més transitòrias que la lleugeresa dels vents. Fàcias jo sacrifici de tots los deleites que provenen de la mala guarda dels sentits /pàg. 44/: m'iria ma pròpia voluntat y no àgia, Senyor, pera mi altra voluntat que la vostra; arrencau, Déu meu, de una vegada todas passions y malas inclinacions, que aixís quedarà abatut y sepultat lo amor propi, y reinará en la mia ànima la grandesa de vostre amor. Aixís proposo ferho, Déu meu: precehiume vos y seguïume ab la llum de vostra gràcia. Amen.

Amor dels pròxims

A vostre amor, amador immens de las criaturas, uniré lo amor de mos pròxims. No tindrà part en aquest amor la carn y sanch, ni altra afició alguna de la terra. Los amaré en vos y per vos, o Déu amantíssim de tots los hòmens. Sufriré sas imperfeccions, no pendré enfado, ni disgust, ni de sas paraulas ni de sas obras. Entraré, Senyor, en los senos de vostra omnipotència y veuré que de allí /pàg. 45/ avem eixit tots formats a vostra imatge y semblança. Pues, com no amaré ab tot mon cor las imatges de mon Déu, en lo mateix Déu y per lo mateix Déu?

Me entraré també en lo sant pit de mon adorable Jesús y veuré ab quina dulçura dóna a beure de la sanch de la redemció, a tota la congregació dels hòmens justos y pecadors, y ab esta consideració derritaré mon cor ab ells en los més tiernos affectes de charitat y amor. Vostra divina lley, Déu meu, me mana que àmia als pròxims com a mi mateix, però la perfecció del estat de-mana que los àmia més que a mi mateixa. O mon adorat espòs Jesús! O pié-lago de amor! Quant rentàreu los peus de vostres deixebles y no los vostres; quant poch después cubríreu en vostra pròpia sanch vostres sagrats peus y no en la sua (los de vostres deixebles), què féreu, Senyor, a les hores, sino donarnos lo més autèntich testimoni de quant més amàveu a /pàg. 46/ ells que a

vos mateix. Moríreu per tot lo gènere humà; y açó què fou, mon Jesús, sino amar més nostra vida que la vostra?

Amauvos mútuament, nos diguéreu a les hores, com vos he amat jo: ateneu al exemple que vos he donat, paraque lo que jo he fet ab vosaltres o fassau vosaltres ab vosaltres mateixos. No permetau, Senyor, que aquest poderós exemple se bórria may de ma memòria. Me recordaré que aquest és exemple gran, que me donàreu en la vigília de vostra passió y en lo dia de vostra mort; y per consegüent tan més digne de quedar més gravat e imprès en mon cor, com a divina regla per ahont déguia dirigir lo amor de mos pròxims. Anteposaré las suas necessitats a las mias, a costa de qualsevol treball meu, los aliviaré y los serviré ab dolçura en los seus (especialment a las germanas religioses). O Déu meu!, exercitaré ab ellas tots los afectes de amor quem sia lícit y possible, /pàg. 47/ perquè més que a mi mateixa, vull desde ara —y ho resolch ab ferma resolució— amarlos ab ternura en Déu y per Déu. Que dols amar, que dols treballar, que dols voler, ànima mia, no amar sino a Déu, en Déu y per Déu. No treballar sino en Déu y, ab sa gràcia, no voler a criatura alguna sino com a pertanyent a Déu y per Déu.

Sencillés religiosa

Proposo, Déu de ma ànima, treballar sempre pera adquirir, ab vostra gràcia, la simplicitat religiosa: siau simples y sencillas com las palomas, dihen¹⁵ a vostres ànimes elegidas. Tindrè present, Déu meu, aquest consell ple de vostra celestial sabiduria y no procuraré més artifici algú, ni /pàg. 48/ en mas paraulas, ni en mas obras, ni en mas accions. Fins en los treballs del cos y en las menudèncias de esta vida buscaré sempre vostre amor y lo encaminaré tot a vostra glòria. Fins de las cosas més petites me serviré pera elevarme al coneixament de vostra grandesa y al amor de vostra bondat. No hi ha criatura, per despreciable que aparèguia, que no me pregònia la virtut omnipotent de son Criador.

Però, ay Senyor, que jo me detinch en la fràgil hermosura de lo criat y terreno, y no me arrebatà la eterna hermosura de son Criador! Si en avant alguna hermosura de aquest món detenen o detinguessen¹⁶ mos ulls, alçaré a Déu mon cor y diré luego: o cels més transparents y més purs que lo cristall més delicat y limpio, qual deu ser vostra hermosura! /pàg. 49/ O sants! O àngels! O Reina dels cels! O mon Jesús! O mon Déu!, que tan desitjo adorarvos y enamorar-me de vostra hermosura! Lo mateix pensaré a son modo en qualsevol cosa que donàs gust y deleite a mos sentits. També, Déu meu, me deixaré guiar sencillament per mos directors, seguint sos concells y obehinlos ab esperit de amor, com a ministres vostres. Intèrpretes de vostra voluntat, que me ha subjectat a ells perque ab son medi alcància la salvació y perfecció religiosa.

Desnuds, desapego, deixament de la voluntat y resignació religiosa

Quant just és, o etern Déu de tot lo criat, que vos fàssia enter sacrifici de la mia voluntat, avent /pàg. 50/ vós fet per mon amor enter sacrifici de la

15 «Dihen» equival a «dihuen».

16 Igual que la nota 7.

vida de vostre propi fill. O santíssima voluntat de mon Déu, sias pera sempre feta en mi y en totes las criaturas del món! Te adoro voluntat eterna de mon Déu, a vos consagro, a vós oferesch la mia voluntat, pera que siau la senyora y reina de totes mas voluntats. Ara y sempre vull, Senyor, lo que vós solament y únicament vullau, y renuncio, mon Déu, tot lo que no sia conforme ab vostra voluntat. En los amorosos brassos de vostra santíssima y suavíssima voluntat, deixo la mia, o Pare celestial, pera que sia només mia, sinó sempre vostra.

Me despendré y desapagaré de tots los pensaments treballosos y desitjosos, y luego que los conèguia, protestaré, com desde ara ja ho executo, que no vull pensar /pàg. 51/ ni desitjar altra cosa que lo compliment de vostra voluntat. Sufriré ab paciència y ab dulçura los treballs y las afliccions, y besaré ab amor estas creus dignas de tota reverència, per ser ellas secretas disposicions de vostra divina voluntat. Si fos, Senyor, vostra voluntat privarme de totes las consolacions en los exercicis de la soledat religiosa y de vostre servei: a les hores, mon Déu, os adoraré ab major respecte y, en lloch de desmaiar, cobraré major força: ab la santa concideració de que mon sagrat espòs Jesús, vostre fill y mon redemptor crucificat, despullat de tot consol y desamparat de pare y mare, y de tots los parents y deixebles, y de tot lo món, no deixà de agradarvos: y més que mai en aquell desamparo sens exemple, recobrà a les hores totes las forças de son cos acabat, y redoblà lo amorós ànimo de són esperit, exclamant /pàg. 52/ (o força admirable del amor!): Pare, en vostras mans entrego mon esperit, y morí. Acàbia pues, Senyor, de morir la mia voluntat en las afliccions que sia de vostra voluntat que pàssian per la mia ànima.

Tinga sempre present que no consisteix la perfecció en la consolació, sinó en la puresa del amor; y que per esta, més condueix la aflicció que la consolació. No està, Déu meu, la perfecció de vostres fills en conformarse ab vostra voluntat en las prosperitats: en las adversitats y en lo foch de las tribulacions se purifica lo or de la perfecció. Que espectáculo tan digne de vostres divinos ulls y de tot lo cel, fou vostre fill unigènit, suant sanch y aigua agonisant, allargant per açó la oració y conclouentla ab la major desnudés y deixament de /pàg. 53/ si mateix al àrbitre de vostra voluntat, dientvos: Pare meu, si no és possible que deixia de beurer aquest càliz de amargura, fàssias vostra voluntat y no la mia. Aixís, Senyor, os oraré en las mias afliccions, aixís me despendré y desapagaré de ma voluntat pròpia, y aixís me deixaré al benelàicit de la vostra.

*Pare nostre y Ave Maria,
com se resaran ab molt fruit*

Sempre que resaré la oració del Pare nostre, faré una petita reflexió en aquellas paraulas: *fàcias vostra voluntat, aixís en la terra com en lo Cel*: no las pronunciaré jamai superficialment y sens atenció: las passaré a mon esperit, com a /pàg. 54/ fondo de la més perfecta resignació, y per ellas me exercitaré continuament en la total desnudez y deixament de mi mateixa. Faré també reflexió, en reverència del Santíssim Sagrament, en aquellas paraulas: *lo nostre pa de cada dia donaunoslo avuy*. Al resar la Ave Maria me detindrè, o faré un poch de reflexió en lo suavíssim y santíssim nom de Jesús. Feu, Senyor, que la dulçura de aqueix divino nom, pàssia a les hores dels llavis al cor.

*Verdaders desitgs
de Déu*

No permetau, Déu meu, que tota la mia vida se vàgia passant en simples desitgs de servirvos y en començar y no continuar. Ja és temps, o Déu meu, que crémia en mon cor lo foch de vostre amor, que vingué vostre fill a encéndrer en la terra. Que *[pàg. 55]* me aprofitarian a la hora de la mort los simples desitg y las projectadas resolucions? Però si las poso en contínua execució, com a verge prudent os eixiré al encontre en lo dia de vostra vinguda, ab la llàntia ardent y provehida del oli de las bonas obras, y entraré ab vós en lo tàlamo nupcial de vostra glòria.

O Jerusalem celestial! Que gran y admirable deu ser lo lloch de vostra possessió! O dia sens nit! O festa sens tristesa! O lloch sant! O cel de claredat, ahont ni se pon lo sol, ni se eclipse la lluna, ni se ofuscan las estrelles! O lloc de enamorament lo més alegre, lo más casto y lo més sant!

O cort dels cels, ahont las verges serveixent al Cordero per qualsevol part que vàgia! Quant, Salvador meu, arribarà pera *[pàg. 56]* mi lo dia feliz, en què se acabia aquest mortal cos y púgia lo esperit a fervos companyia, y a amarvos y gozaros pera sempre en aqueix lloch de claredat! A les hores vos possehiré sens podervos perdrer: mes ara ausenta y apartada de vós, se me derriteix la ànima quant ou que li diuhen sos enemichs: ahont està ton espòs?, ahont està ton Déu? O paraulas més amargas que tots los fels! O paraulas que vos deixan caurer sobre la flaqueza de mon esperit, ab tot lo pes de totas las afliccions possibles!

Però en vós espero, Déu meu: en vostra voluntat descanso: en ella poso tot mon consol: veniu, Senyor, i no tardeu, dignauvos ab vostra gràcia perdonar las culpas de vostra esclava. No aparteu los ulls de esta miserable criatura vostra; afavoriume ab vostra gràcia, peraque vos *[pàg. 57]* servesca com propro serviros. Feu que perseveria fins a la mort en lo compliment de estas resolucions. Totas estas virtuts que me propro, millor diré, que vos me inspirau, sian lo perpètuu exercici de ma vida. O Senyor, com voldria averos servit a la hora de la mia mort!, què virtuts voldria a les hores aver exercitat!, ab quin cuydado y ab què fervor!

*Exercici de la mort.
una vegada cada mes*

Proposo, Déu meu, elegir un dia en cada mes de la mia vida pera pensar sèriament que dins de mitja hora he de morir. En esta mitja hora reculliré tot mon esperit y, com si en la realitat no hi agués de aver més vida pera mi, emplearé tota aquella mitja hora *[pàg. 58]* en actes de fee vivíssima dels misteris de la religió, en actes de firmíssima confiansa en la divina bondad y misericòrdia. En actes de encen(di)díssim amor de Déu. En actes de profundíssima resignació en la divina voluntat, y en el desitg de eixir del món y anar a gozar de mon Déu: de vós que sou mon Criador, mon Redemptor, mon amor, mon amat, mon únich bé y mon dulcíssim espòs.

APÈNDIX II

CARTA DE ESCLAVITUT

Sepan quantos esta vieren carta de esclavitut, como yo Doña Maria de Llúria, religiosa professa de N.P.S. Bernardo en el Real Convento de N. S. de Vallbona, me vendo por esclava perpetua de la Virgen María Señora nuestra, con donación pura, libre y perfecta de mi persona y bienes, para que de mi y dellos disponga a su voluntad, como verdadera señora mía: y porque me hallo indigna de esta merced ruego al Angel de mi guarda, a mi Padre San Benito, a Santa Gertrudis y Santa Escolástica me alcancen de la Virgen María que me reciba en el número de sus esclavas y por verdad lo firmo en Vallbona a 28 de octubre de 1648.

(No està rubricada.)

APÈNDIX III

RENOVACIÓN DE VOTOS

Yo María Josepha de Moxó, indigna esposa de Christo, de tota ma voluntat y esperit renovo la mia profesió religiosa y novament me obligo al cumplimen dels vots que fiu en ella, de guardar pobresa, castedat, obediensia y clausura, y la reformasió de mos costums conforme la Regla del Pare San Benet, la que és mon ànimo, voluntat y desigs observarla ab la exactitut y en lo modo que ordenin los meus superiors, confiada en lo ausili de Déu Nostre Señor, de María Santíssima y dels meus Sans Patriarcas; y si no abia profesat, ara y desde luego profesaria de bona gana y esta es ma voluntat certa y en la que bull viurer y morir.